

Տարեկան 10 րուբլի, վերջ ամսը՝ 6 րուբլի, երեք ամսը՝ 3 ր. 50 կ. ամսը՝ 1 ր., հատուկ 5 կողմից Բաժանորդ գրուած են թիֆլիսեան միջոցն խնայողները:

Խմբագրութեան հասցեն՝ Тифли. Редакция «Нор-Дар» կամ Tiflis. Rédaction «Nor-Dar».

Խմբագրութեան բաց է ամեն օր (բացի առիթներէն) ժամը 9-էջ մինչև 2-ը: Ցայտարարութիւնները ընդունուած են ամեն լրջութեամբ: Ցայտարարութիւնները բաժնի 2 կ., բնակիչները համար կրկնապատկելի:

ԲՈՎԱՆՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հեռագրի բնի
Գրքի բնի—Լուրեր
Գրքի ազգութիւնն էր.—Շամախի
Գաղաքական—Գաղ. լուրեր
Տեղեկատուութիւնն էր
Յայտարարութիւնն էր

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄՕՍԿՈՒՄ, 4 մայիս.— Երեկ, կէս օրին, հասաւ տեղաւոր զորքարթի Պեշկովը: Նա տպաներ և քաղաքացիներ ձերբով և ժողովուրդի խուռն բազմութիւններ կառքերով նրան ընդառնալ գնացին:

Մոսկովայի 12 վերստ հեռաւորութեամբ Պեշկովին դիմաւորեց կազակներէ ետեւորդ փողահարներէ հետ: Քանի մօտենում էր քաղաքին, ժողովուրդն այնքան շատանում էր. փողոցները, տներն և կողոպտերը ժողովուրդով լիքն էին: Բոգոմի ուղեկալից (զատակալ) մինչև Տվերի ուղեկալը նուազում էր փողահարներ խումբը, որին հետևում էր երգչներ խումբը: Պեշկովին բնակարան լսողացրին Գոնի կազակների I գնդի Սպաների ժողովարանում: Երեկ և եթ Պեշկովը ներկայացաւ գեներալ-նահանգապետին և ուրիշ վարչական անձներին: Ժամը 6-ին Պեշկովի պատուին Սպաների ժողովարանում ճաշ կար:

Սյոսթ Մոսկովայի ձիարշաւային ընկերութիւնը Պեշկովին ճաշով պատուեց «Երմիտաժ» ճաշարանում, որտեղ ընկերութեան անդամների կողմից նրան արժաթէ բաժակ մատուցուեց: Պեշկովը մըտադրել է երկու-երեք օր Մոսկովայում մնալ:

ԽԱՐԿՈՎ.— Խարկովի նահանգի արտերի զբոսիչներն ընդհանրապէս բաւարար է անձրեւներն են գալիս, բայց ոչ վարար անձրեւներ. հաճախ շատ լաւ է գուրս եկել. ձմեռացան արտերը կրկին վարեցին հետևեալ զաւառներում: Բօգոմիսովի, Լեքեզեանսկի և Ախտերի. զարնանացան լաւ է:

ՍԵԼԱՍՏՈՊՈԼ.— Խաղաղութեան 75000 ր. մայիսի 1-ին տիրած ընկաւ քաղաքէնէնք ծախողի տոմսին:

ԵԿԱՏԵՐԻՆՈՎ.— Երեկ տեղաժամանեց խաղաղութեան թագաժամանգը և ժամը 3-ին Նովոօրոսիսկ ուղևորուեց:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.— Թագաւոր Կայսրը հաճեցաւ թող տալ ներքին գործերի մինիստրին, որ նա ընդունի եապոնական «Ծագող Արեւի» I աստ. շքանշանը:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.— Թագաւոր Կայսրը «Եղբ. Վարդուհաններ» ընկերութեան թղթի գործարանի 50 ամեայ տարեգարծի առիթով Պաւել և Սերգէյ Վարդուհաններին Աննայի 3-րդ աստ. շքանշան շնորհեց:

Հրատարակուած է Լրիմուս լեռնաօդաւորական կայարան հիմնելու ազգայնական ընկերութեան կանոնադրութիւնը. ըստ ժամանակի հետ միացած պիտի լինի երկաթուղով: Բուժարանը հիմնուած է հարաւային ափի վրայ, Մագաբի և Պեշկովի անտառային տեղերում, Նալլա լեռնաշղթայի գագաթների վրայ: Հիմնադիրներն են Սաբարով և պոգոպորուհիկ Պոպուսկի կալուածատէրներն և Խարկովի վաճառական Կորեներ: Դրամազուկը 1 միլ. րուբլի է:

«С. П. Вѣд.» հաղորդում է, որ Ուրալսկից մինչև Բուզուլսկի շինուելիք ուղիքն անո իրականութեամբ հարցը հաստատուեց վճռուած է:

Խնդիր է լարուցուած գիւղական և քաղաքի աղքատ հոգեւորականութեանը ձրի փայտ տալու:

«СВѢТЪ»-ը հաղորդում է, որ Խաբանդէր խանը, Հերատի նշանաւոր Ահմադ-Սուլթանի որդին, որ ներկայումս Պարսկաստանում ընդհանուր նահանգապետ է, Բեքուլսիստանի սահմանում հերոսացիներին զբաղում է Եմիր Աբդուրահմանին զանկեց անելու: Երբանդէր-խանը մեծ հուշակ ունի Աւաշիստանում, մանաւանդ հոգեւորականութեան և զօրքի մէջ:

«Тражд.»-ը հաղորդում է, որ երեկ լաջող կերպով փորձ են արել գիւղացի Բաբակի հնարած քիմիական բաղադրութեան վրայ, որն այն լատիւնութիւնն ունի, որ արեւոյ նիւթերը, եթէ դրանով լազեցնում են, ոչ թէ միայն կըրակի դէմ դիմացուկ են դառնում, այլ և ջուրը չի թափանցում նրանց մէջ:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Կիրակի, մայիսի 6-ին, Վաճիկ աւազ եկեղեցում հանդիսաւոր մաղթանք կատարուեց Նորին Կայսերական Բարձրութիւն Թագաժամանգ Նիկոլայ Ալեքսանդրովիչի ձնդեան օրուայ տարեգարծի առթիւ: Նորիս հանդիսաւոր մաղթանք կատարուեց և Սոփիա աւազ եկեղեցում: Քաղաքը զարդարուած էր դրօշակներով:

Գործակալատների կիրախօրեայ հանգստութեան խնդիրը Թիֆլիսում և Կովկասի մի քանի տեղերում աղող լուծում օգտանալուց յետոյ, «Նոր-Դար»-ը յարոյց նաև գործակալատների այդ աղտուութիւնից օգտուելու և միմեանց փոխադարձաբար օգնելու խնդիրները: Այդ նպատակով առաջարկեց կազմել գործակալատների փոխադարձ օգնութեան ընկերութիւն, գրադարան-ընթերցարան և այլն: Այժմ ինչպէս լուծու ենք, փոխադարձ օգնութեան ընկերութիւն կազմելու միտքն ևս իրադրուած է: Գործակալատները Թիֆլիսի պ. նահանգապետին ներկայացրել են այդ նպատակով կազմուած կանոնադրութիւնը: Ցանկանում ենք կատարեալ աջողութիւն:

Մի խումբ գաղթականներ Կուրսկի նահանգից Թիֆլիս հասնելով տեղեկութիւններ է հաւաքում Լարսի նահանգի մասին և տեսնելով, որ այնտեղ գնալով պէտք է սովի մատուցի, բարձր է համարել իւր կտորերը, ձիերը և այլ իրեր:

ըր ծախելով փրադառնալ Կուրսկի նահանգը և այնտեղ, ինչպէս հաղորդում են տեղական թերթերը, հնձուրութեամբ պարագել:

Անցեալները մեծ հաղորդել էինք, որ Թիֆլիսի ազնուականների բանկի ընդհանուր ժողովը վճռել էր միայնազ նպատակ տալ փրաց առաջին հրապարակախօս Ի. Ի. Կերեսկիձէին, որ խիստ աղքատ դրութեան մէջ է գտնուում: Այդ առթիւ ուրախութիւն յայտնելով, ինչպէս երեւում է, մենք բաւական շտապել ենք, որովհետեւ, ինչպէս իմանում ենք, ինչեալ բանկի վարչութիւնն ամեն տեսակ դժուարութիւններ յարուցանելով Կերեսկիձէի առաջ, փրկապէս մերժել է նրան նպատակ տալ: Հակառակ ընդհանուր ժողովի որոշման Ի. Գէպ է պատեղ ինչեալ, որ տեղական թերթերից մինը յարգում պ. Կերեսկիձէին ստորագրութիւն է բաց արել և մինչև այժմ ժողովել է 75 րուբ. Նուիրատուների ցանկից երեւում է, որ նուիրատուութեան ժամանակներին նաև հայերը և խոյոր գումար նուիրողները հայերն են:

Ապրիլ ամսուայ ընթացքում քաղաքի եկամուտն եղել է ընդամենը 36,297 ր. 9 կ., իսկ 1890 թ. յունուարի 1-ից մինչև մայիսի 1-ը—272,848 ր. 88 կ.: Ապրիլ ամսուայ ընթացքում ծախսուել է 58,559 ր. 61 կ., իսկ յունուարի 1-ից մինչև մայիսի 1-ը—263,586 ր. 43 կ.:

Յայտնի է, որ երբորդ փոխառութեան վիճակահանութեան 200 հազար րուբլին ընկել է ախալցխացի հրէայ մանավառաւ Գորիլի-Վիլուսի Ալիմ մայրաքաղաքի լրագրիչներին Կուրսկ քաղաքից գրում են, որ վիճակահանութեան 200 հազար րուբլին ընկել է Կուրսկի վաճառական Անտիպովային:

Հետաքրքիր է արմար թէ այդ երկուսից ո՞րն է իսկապէս բաղադար:

Մեղ խնդրում են տպել հետևեալը.— Ինչպէս յայտնի է, Կուրսկի Նորաշէն Ս. Աստուածածին եկեղեցուն կից հանգուցեալ Միլոդիանցի կառուցած ամենաարդիւնաւոր շինութիւնը վերջին յորդանմաններից քանդուեցաւ, քանի որ անկանոն էր ձևակերպուած, և այդ պատճառով վերաշինութեան հարցը անորոշութեան մէջ էր:

Այս օրերս վերաշինալ եկեղեցու ուսումնարանի հոգաբարձու՝ ճարտարապետ պ. Նիկողոսյան Գրիգորեանցը ի ներկայութեան եկեղեցու երկցիփոխի և մի քանի նշանաւոր անձերի խօստացել է իւր ծախքով մօտիկ ժամանակու վերաշինել քաղաքիալ կալուածքը նոր և օրինաւոր լը կազմած ուղղադնով: Որի համար հարկաւոր կը լինի մօտաւորապէս 3000 ր.:

Ինչ ասել կուզէ, որ այդ տեսակ գործարժանի է նորահայտութեան և ցանկալի է, որ հետեւիներ ունենայ:

Նրկուարթի, ապրիլի 7-ին, առաւօտեան ժամը 10-ին Կովկասի կառավարչապետի օգնական գեներալ-ադիւտանտ Երեմեանը Թիֆլիսից Վաղիկաւաղի վրայով Մոսկուա ուղևորուեց:

Կիրակի, մայիսի 6-ին, քաղաք ագն. բանկի քաղվանդարայի գալէէյում, թաւրոնի դահլիճում և այլուած ժողով:

վրդական դրօսանք և վիճակահանութիւն կար վրայիների միջ գրադիտութիւն տարածող ընկերութեան օգտին: Ժողովուրդ շատ կար. ենթադրում են, որ դուռ արդիւնք եղած լինի հազար րուբլուց աւելի:

Քաղաքային 5-րդ բաժնի աստիկանատունը մայիսի 3-ին մի ուսու մարդ գալիս է և ապատանարան է խնդրում: Առաջին անգամ մերժում են, գալիս է երկրորդ անգամ և նրան տեղ են տալիս բանտարկեալների բաժնում, ուր նոյն զինքն այդ մարդը ինքն իրեն կտալում է:

Մայիսի 5-ին Պետերբուրգից Թիֆլիս եկաւ անդրկովկասեան երկաթուղու ժամանակաւոր կառավարիչ յանձնաժողովը:

Լուգի իրներում կարգում ենք, որ Կովկասի հանգային ջրերն եկող հիւանդների համար յատուկ վազօններ նշանակուած կը լինեն:

Ամառս ընթացիկական-պատմական հետազոտութիւններ անելու նպատակով Կովկաս պիտի գան հետեւեալ անձերը.— Խարկովի համալսարանի պրօֆեսոր Ս. Ն. Կրամսոյը 4 ուսանողների հետ, որոնք յունիսի սկզբում Վաղիկաւաղում կ'լինին, իսկ այնուհետև Կաղէկի սառցարանները քննելով, ազգավիրական ճանապարհով Թիֆլիս և Փոթիայի կը գնան, իսկ Փոթիայից Սիւնէթի, ուր կ'լինան ամբողջ ամառը մինչև օգոստոս: Ս. Վաղիկիի համալսարանի բուսաբանական կարինէտի լաբօրանտ Վ. Ի. Լիպսկին, որ ապրիլի կիսին Կիւի բնագիտական-հետազոտութեան ընկերութեան յանձնարարութեամբ ուղևորուել է Կովկասի հիւսիս-արեւելեան կողմերը, յուլիսին մտադրել է գնալու Կուրսկի վերին ակունքները, հիւսիսային Կովկասի բարձր տեղերի բուսական աշխարհն ուսումնասիրելու համար: Նոյն նպատակով Կ. աշխ. ընկերութեան կողմից Կովկաս կը գայ Ն. Ի. Կուրեցովը: Բացի այդ պ. Գլինիկը պրօֆեսոր Վենիկովի և ուրիշների հետ, «С. Каз.»-ի ասելով, Օսէթիայի վերին մասը կը գնայ սառցարանները գնելու նպատակով:

ՂԶԼ-ԱՐՎԱԴԻՑ.— Ապրիլի 23-ին, Անդրկասպեան ջրհանի կառավարիչ գեներալ-լայտնանտ Կոմարովը իւր ընտանիքով Ասիոյ-Եւրոպից հասաւ տեղաժնդին թէ հայ, թէ թուրք է թէ ուսւ ժողովուրդը հաւաքուած էր կայարանում: Շատ թաւրեր անցործ, առանց անցադրի թափառում են այտեղ. բնականաբար նրանք պիտի ապրին եւրիշների հալուով: Բայց ո՞վ կամովին կաղերցնէ դրանց, Պարզ է, որ տուժող ժողովուրդն է: Հարկաւոր է գրանց վրայ ուշադրութիւն դարձնել:

Մոթիայի փափախները տեղի են տալիս նորածն գլխարկների, փեղոյների. նոյն իսկ հասարակ դասակարգի մարդիկ, տեսնելով, որ նեղ չարվաքն ու նորածն գլխարկը զարգացման նշան է, իրենք էլ են սկսել նեղ չարվար հագնել և նորածն գլխարկ գնել, որպէս զի լուսաւորւնու Լաւ առաջադիմութիւն չէ:

ՎԼԱԴԻԿԱՎԱՅԻՑ.— Այստեղ կենանք վտանգաւոր է դարձել. անցեալներումս

վրիժաւութեան նպատակով չորս զինաւորուած օտեր մտնում են մի հարուստի այգին և սպանում այդպանին իւր ընտանիքով, այնպէս որ միանգամից հինգ հոգի են կոտորում: Չարագործներից մէկը սպանուած է, իսկ մնացած երեքը հայր և երկու որդի, կալանաւորուած են: Փորձեր են լինում նոյպէս տներ և խանութներ կոտորելու: Այժմ ամեն մարդ զգոյշ է: Եւ ալետառու է առանց զէնքի չ'լինել զինքը:

Ձինավաճառ Լաղիկաւիկն դանդառուում էր, թէ առեւտուր չունի, այժմս, շնորհիւ առաջակների, այլ ևս տեղիք չունի տրտմանը յայտնելու, որովհետեւ սկսում ենք հրացաններ, ըվժովէրներ գնել անձնապաշտպանութեան համար: Կառավարութիւնը խիստ հակողութիւն է նշանակել գիւղերները նոր նահանգապետ գեներալ-լայտնանտ Կոստանովը և պոլիցմէյստեր Բարոն-Ունգերն ձիւտոր կողակներով չրջագայում են:

ՍԱՐԿԱՄԵՏԻՑ.— Տառն մէկ տարի զոյութիւն ունի Սարկամիչը: Բնակիչները գաղթել են Հին-Նախիչևանից, Փամբակու Սեւ-Լարաբլիխայից, Ախալքալիքից. ընդամենը 35 տուն է, 7-ը յոյն փաշիկ Բայց հասարակական կեանքը դեռ կազմակերպուած չէ. իսկ ինչ որ կատարում է այդ էլ մամուաւոր անձերի ջանքով է:

—Ապրիլի 1-ից սկսած մինչև հիմայ (այսր 28-ը) անձրեւ է գալիս. ինչքան հողէ ծածկով տներ կան, բոլորն էլ կաթկաթում են:

ՂԶԼ-ԱՐՎԱԴԻՑ.— Այժմ մի առանձին հանդարտութիւն է տիրում տեղս. ոչինչ յայտնի չլինելով Ղզ-Արվաղի վիճակի մասին, բոլորն էլ անորոշ կացութեան մէջ են:

—Չարագործութիւնները մեղանում ևս չեն պակասում: ապրիլի 20-ին մի քանի թուրք 1 ր. 20 կապէկի համար երկար վիճելուց և չէտմաճայնելուց յետոյ, նըրանցից մինը դաշոյնը միտում է հակաւաւորդի կուրծքը և սպանում: 21-ին մի փախանաղորդ վերադառնալով տուն, իւր կնոջ հետ տեսնում է մի մարդ, որին իւր կնոջ սիրելեանը համարելով, արածանակ է արձակում վրան, բայց վրիժաւում է և մարդը փախելով աղաւաւում: Փականագործը այնուհետև սպանում է կնոջը: Պէտք է ասել, որ տեղիս թուրքերը միշտ զէնք են կրում իրենց հետ. բացի այդ, կուռի համար միշտ պատրաստ ունին յատուկ փայտեր:

—Տեղիս առեւտուրն ընկած է. առեւտրականներն էլ միմեանց ջիւրու ճալրանքները գնենք ինքնուրում են, միմեանց ձեւաւում: Այդ այդպէս չէր լինիլ եթէ «առել եմ և պարտ եմ»-ը վերանայր, որով կ'վերանար նաև Բազուկից պարտատէրերից ստացուող առաւջուայ վեքսելի ժամանակին լրացած է, ստան էլ զընալու է Մոսկուա, խնդրեմ փողերն ուղարկէք պահանջները:

Հանգուցեալ Աղալարովի այրին ժաւանդներին առաջարկել է հաշտութեամբ վերջացնել իրենց վէճը. բայց ժաւանդների փաստաբանները չեն համաձայնել, ցանկանալով վէճը երկարաձգել և իրենց ստանալիք վարձատրութեան չափը մեծացնել: Ժաւանդները խոտաւցել են իրենց փաստաբաններին տալ 10% այն գումարից, որ կը մնայ իրենց

25-8

21-0